

Lukashiv V. Ja., candidate of Historical (Ukraine, Ternopil),
terr87lukaschiw@gmail.com

Economic activity “Association named after M. Kachkovsky” in Eastern Galicia in the interwar period

We study the economic activities of cultural and educational “Association named after M. Kachkovsky” in Eastern Galicia during the framed period of time. Functioning of developed in difficult conditions of national Ukrainian cultural life. “Association named after M. Kachkovsky” belonged to the Russophile orientation, was intended to spread education and awareness among the general public of population. The process Russophile cooperation in Eastern Galicia. “Association named after M. Kachkovsky” established a number of economic institutions closely with other organizations Russophile. The development of economic activity in the interwar period. The influence of Association in social and political life of Galician Ukrainian.

Keywords: Eastern Galicia, “Association named after M. Kachkovsky”, economic activities, moskwofilst, cooperation.

Лукашич В. Я., кандидат исторических наук (Украина, Тернополь),
terr87lukaschiw@gmail.com

Экономическая деятельность “Общества им. М. Качковского” в Восточной Галиции в межвоенный период

Исследуется экономическая деятельность культурно–просветительного “Общества им. М. Качковского” в Восточной Галиции в течение очерченного периода. Деятельность институции развивалась в сложных условиях национально–культурной жизни украинцев. “Общество им. М. Качковского” принадлежало к москвофильскому направлению, имело целью распространения образования и знаний среди широкой общественности. Освещен процесс москвофильской кооперации в Восточной Галиции. “Общество им. М. Качковского” учредило ряд экономических институций, тесно сотрудничало с другими москвофильскими организациями. Показано развитие экономической деятельности общества в межвоенный период. Доказано влияние институции на общественно–политическую жизнь галицких украинцев.

Ключевые слова: Восточная Галиция, “Общество им. М. Качковского”, экономическая деятельность, москвофильство, кооперация.

* * *

УДК 930.1:94(477)

Ільницький В. І.

кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії України, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка (Україна, Дрогобич), vilnickiy@gmail.com

ПРОВЕДЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ РАДЯНСЬКОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ У КАРПАТСЬКОМУ КРАЇ ОУН

На основі невідомих і маловідомих документів та матеріалів розглядаються хід, масштаби та форми проведення перших мобілізаційних кампаній. Розкриті заходи та ставлення українських націоналістів щодо мобілізаційних кампаній. З'ясовано, що попри потребу поповнення рядів збройних сил, вони мали на меті підірвати притік людського ресурсу у лави ОУН і УПА. Доведено, що повноцінно протистояти потужній репресивно–каральній та ідеологічній машині українській визвольній рух не міг, проте діяльність українського визвольного руху стала серйозною перепоною у мобілізаційній кампанії.

Ключові слова: мобілізація, український визвольний рух, Карпатський край.

Упродовж останніх років історична наука в Україні збагатилася значною кількістю різноаспектних і об'єктивних досліджень українського визвольного руху 1940–1950–х рр. Проте дана проблематика й надалі не знаходить однозначної оцінки. Більше того, продовжують з'являтися праці, в яких діяльність ОУН і УПА висвітлюється з позицій колишньої офіційної радянської історичної науки. Саме тому виникає необхідність вивчення специфіки національно–визвольної боротьби українського народу 1940–1950–х рр. на основі аналізу документально підтверджених фактів, а не зміфологізованих суджень. При цьому постає завдання осмислення не лише особливостей організації та діяльності визвольного руху, а й механізмів і засобів (у тому числі спеціальних)

боротьби радянських спецорганів з українським підпіллям.

Доцільно зауважити: дослідники приділили значну увагу боротьбі радянського карально–репресивного апарату проти ОУН і УПА. У цьому контексті слід відзначити праці І. Біласа, Д. Веденєєва та Г. Биструхіна, А. Кентія, Ю. Киричука, В. Сергійчука та інших [1; 2; 11; 12; 18].

Проте окремого дослідження, яке б розкривало хід та особливості мобілізації у Карпатському краї ОУН, що охоплював колишні Дрогобицьку, Закарпатську, Станіславську, Чернівецьку області УРСР, нема.

Одразу ж після приходу радянської адміністрації на терени Карпатського краю ОУН розпочалася примусова мобілізація до Червоної армії (поповнити лави радянського війська мали чоловіки 1908 – 1926 рр. народження, хоча нижня межа опускалася і до 1894 р.н.), завданням якої було не лише заповнити військові підрозділи на фронті, але й до певної міри підірвати живі сили підпілля (позбавити людської і соціальної бази), джерела поповнення кадрів. Безумовно, відповідно налагоджена роз'яснювально–пропагандистська робота ОУН і УПА давалася взнаки, значна частина призовників вливалися у ряди українського визвольного руху, окремі, ухилиючись, переховувалися самотійно. Українські націоналістичні формування намагалися за будь–яку ціну зірвати мобілізаційні кампанії. Самі радянські органи відзначали активізацію націоналістів під час мобілізаційних заходів. Основними заходами, окрім пропаганди, було використання обстрілів колон призовників, які направлялися на пересильні пункти або до райвоенкоматів, погрози сім'ям тих, хто з'явився на призив, збройний опір працівникам райвоенкоматів і районного партактиву, які проводили роботу в селах [3, арк. 25]. Радянські документи рясніють масивом описів антимобілізаційної кампанії: “...по окремих сільрадах військовозобов'язані після оповіщення не з'являються чи на шляху слідування розбігаються, завдяки діям ворожих елементів і різноманітних груп, які направлені на зрив мобілізації” [10, арк. 13; 8, арк. 2]. Так, 18 серпня Солотвинським райвоенкоматом було направлено в м. Станіслав групу призовників численністю 150 осіб у супроводі начальника 3–ї частини райвоенкомату та 5 бійців ВБ. На шляху слідування у районі села Журоки Солотвинського району на них напала озброєна група, відкривши вогонь із автоматів і гвинтівок. Всі призвані у ЧА розбіглися. Капітан і два бійці ВБ вернулись в райвоенкомат, а три бійці пропали безвісті [18, с. 187].

Загалом мобілізація в ЧА відбувалася досить повільно, населення противилося та не бажало служити. На 19 травня 1944 р. у семи районах Станіславської області (Городенківський, Гвоздецький, Заболотівський, Коломийський, Снятинський, частково Коршівський, Чернолицький), де працювали призивні комісії, підлягало явці 35 532 особи (із них 4 301 поляків), до призивних пунктів з'явилося 31 118 осіб (4 091 поляків). Таким чином, із осіб, які підлягали призиву, не з'явилося 4 414 осіб (210 поляків) [3, арк. 26]. Із 31 118 осіб, що з'явилися на призив, заброньованими організаціями і установами виявилось 4 275 осіб (із них 1 254 поляків), крім цього 3 747 осіб

(369 поляків) були звільнені за хворобою [3, арк. 34]. У наступні місяці ситуація не покращилася і секретар Станіславського обкому КП(б)У М. Слонь доповідав М. Хрущову, що з 20 районів (на 21 серпня 1944 р.) у військкомати прибуло 14 965 призовників (заплановано 30 268), з яких у ЧА прийнято лише 6 048 [24, арк. 171–172; 13, с. 271]. Впродовж квітня – 10 червня 1944 р. явці на воєнкомати підлягало 38 512 осіб, з'явилося 36 881 (із них призвано і відправлено у ЧА 28 526 осіб, залишено у промисловості і сільському господарстві 4 702, залишено по хворобі 3 653), не з'явилося 1 631 особа [13, с. 270]. Не набагато кращою була ситуація у Дрогобицькій області, про неї доповідав секретар обкому С. Олексенко, що згідно з планом Військової ради Львівського військового округу мобілізація в області мала закінчитися до 31 серпня 1944 р. У 24 звільнених районах Дрогобицької області взяли на облік 59 196 чоловік, з яких викликалися на призивні пункти 57 339, з'явилося 48 521 осіб (84%). Із тих, що з'явилося, мобілізовано у ЧА 24 454 осіб (51%), заброньовано за підприємствами 14 549 (30%), непридатних 3 582 (8%), дали відтермінування 917 (2%). Серед викликаних на призивні пункти: 42 987 українців (73%), 15 356 поляків (27%); з'явилося на призивні пункти: 33 914 українців (80,7%), 14 607 поляків (94,9%) [10, арк. 19; 13, с. 280, 283]. Тобто, мобілізація зривалася і проходила повільніше ніж було заплановано. Вже до 18 серпня у військкомати мало з'явитися 14 145 призовників, з яких з'явилися 11 562 (82%) [10, арк. 13].

Передові позиції у процесі мобілізації у займала Чернівецька область. Так, на 6 червня 1944 р., тобто через місяць після початку мобілізації, було взято на військовий облік уже 83 585 осіб, на призивні пункти з'явилося 70 416. З них відправлено служити у ряди Червоної армії 67 394 особи, у промисловість – 3 022. Залишилися заброньованими 9 514 осіб. Крім цього на обліку перебували 2 889 осіб старшого віку. За національністю із 67 394 осіб 54 700 (81,2%) українців, 11 066 (16,4%) молдавани, 1 166 (1,7%) поляки, 457 (0,7%) євреї і 5 чехи [20, с. 205]. У липні призвали 4 293 особи, в серпні 1 859, у вересні 1 811, у жовтні 6 645 [20, с. 206]. На 10 грудня 1944 р. із 6 025 призовників підлягало явці 5 266 осіб, серед яких виявили 4 467 придатних до стройової служби, 209 до нестройової, 16 до фізичної праці. Однак з'явилися тільки 4 165 осіб, із яких 3 700 придатні до стройової, 99 до нестройової. Відстрочку одержали 150 студентів вузів і технікумів та 105 юнаків, які працювали у військовій промисловості [20, с. 208].

Попри те, в наступні місяці на проведення мобілізаційних заходів спрямовувалися значні ресурси, які приносили результати. Із західних областей УРСР (23 вересня 1944 р.) мобілізували 524 898 осіб, у т.ч. 453 020 українців і 71 878 поляків: Львівської області 33 745 українців і 13 701 поляків; Тернопільської відповідно 105 761/30 072; Дрогобицької 25 004/9 197; Станіславської 50 784/8 434; Волинської 79 472/3 067; Рівненської 98 693/5 262; Чернівецької 59 561/2 145 (з областей Карпатського краю 135 349/19 776) [14, с. 305]. Однак і ці доволі вражаючі цифри не задовольняли М. Хрущова, через це він навіть був змушений відтермінувати мобілізацію (на 8–10 днів).

Крім цього, у вересні 1944 р. довелося опублікувати відповідне звернення до тих, хто переховувався від призиву. Таким чином за рахунок активних мобілізаційних дій впродовж жовтня 1944 р. вдалося мобілізувати у Львівській області – 47 482, Дрогобицькій – 34 201, Станіславській – 59 218, Тернопільській – 135 959, Чернівецькій – 61 711 призовників (областях Карпатського краю 155 130 осіб) [12, с. 350].

Загалом у західних областях УРСР впродовж лютого 1944 – грудня 1945 рр. було мобілізовано в Червону армію понад 750 000 осіб; з них у Рівненській області – 100 000 осіб, Волинській – понад 100 000, Тернопільській – 149 500, Дрогобицькій – 110 000 [17, с. 218].

Секретар Івано–Франківського обкому КП(б)У М. Слонь (23 лютого 1945 р.) у листі М. Хрущову писав, що через активну діяльність націоналістів у напрямі протидії мобілізації на призивні пункти не прибули і ухилялися від призиву 15 553 осіб [23, арк. 74–86]. Водночас у підпіллі розробили наказ усіма можливостями підтримувати: “... Всіх тих, які дезертирують із Червоної армії і проходять через Вашу місцевість, забезпечувати харчуванням і безпеку, а потім направляти таких у найближчу групу української повстанської армії...” [4, арк. 95].

У свою чергу радянська влада активно боролася із тими, хто ухилявся від призиву до Червоної Армії, часто із порушенням норм загальноприйнятої моралі, застосовуючи не лише психологічний тиск, але й фізичний проти них чи членів їхніх родин.

На початкових етапах боротьби керівництво ОУН заохочувало окремі категорії населення і навіть своїх членів, симпатиків вступати в лави Червоної армії як для отримання військового вишколу, так і проведення пропаганди у їх лавах, а відповідно, це можливість схилити на свою сторону бійців, які після демобілізації ставали якщо не носіями націоналістичних ідей, то хоча були з ними знайомими. Водночас на меті було також (оскільки армія була багатонаціональною) поширювати серед бійців ідеї створення фронту боротьби всіх поневолених народів Радянського союзу. Із цією метою розробили “Основні вказівки для пропагандистської роботи членів революційно–визвольної ОУН у лавах Червоної Армії” та низку листівок.

Саме тому загалом ставлення націоналістів до червоноармійців було прихильним. Із цього приводу зазначалося: “У відношенні до Червоної Армії, яка фактично нищить одного з окупантів України та складається у великій кількості в поневолених народів, ми стаємо в сьогоденній дійсності на становищі нейтралітету, оскільки вона не вдаряє безпосередньо по нас. Зокрема у відношенні до поодинокого бійця червоноармійця, якщо він проти нас не виступає безпосередньо, наше становище є прихильне. ... У справі примусової мобілізації до Червоної Армії наша позиція така: До мобілізації не йдуть члени організації і всі ті, яким внаслідок їхньої дотеперішньої політичної діяльності грозить фізичне знищення. Враховуючи большевицьку практику при переводжуванні насильної мобілізації на наших українських землях, не провадити стовідсоткового бойкоту мобілізації. ... Втікачам і дезертирам Червоної Армії допомагати і відпускати на

Схід до їх родинних сторін. До себе поза виїмками (специ) не приймати. До поодиноких дезертирів більшого довіряти не можна” [21, арк. 89; 15, с. 84].

У ході боротьби Провід ОУН змінив своє ставлення до мобілізації. Відповідно до “Тимчасової інструкції” Крайового проводу (7 вересня 1944 р.) у Червону армію уже не повинні були йти члени ОУН, юнаки та розконспіровані симпатки, тобто ті, що мали поповнювати підпілля і повстанські структури. Інших можна було мобілізувати до війська, де ті мали вести націоналістичну пропаганду [22, арк. 166].

У Карпатському краї ОУН через притиск молоді (1923 – 1929 р.р.) Я. Мельник–“Роберт” доручав провести індивідуальний принцип заборони у селах певному числу кращих, національно свідомих вступати у ЧА. Всім іншим надавалася свобода дій. Тобто, націоналісти Карпатського краю у цьому питанні виходили виключно із необхідності збереження найбільш свідомого, кваліфікованого елемента [6, арк. 30–31]. Водночас рекомендувалося тим, хто ухилився від служби у ЧА, проводити військовий вишкіл, а за наявності бажання і зброї мобілізувати до УПА чи у склад самооборонних куштових відділів [21, арк. 91]. Підпілля намагалося вводити свої кадри у частини радянської армії для проведення там значної антирадянської діяльності. Проблема введення націоналістів у ряди РА турбувала спецоргани. Для уникнення цього постійно рекомендувалося здійснювати перевірки всіх призовників у РА по обліках відділу “А” УМДБ і при наявності на них компрометуючих матеріалів потрібно було негайно направляти в органи контррозвідки МДБ відповідних військових частин. Контроль за проведенням цих заходів здійснювали начальники відділів “А” УМДБ. Начальники міськрайвідділів МДБ в подальшому мали всіх осіб, призваних на службу у РА, ретельно перевіряти по обліках на наявність щодо них компрометуючих матеріалів і терміново направляти органам військової контррозвідки МДБ за місцем проходження ними служби [7, арк. 330–332].

У той же час націоналісти видавали величезну кількість різноманітних пропагандистських антимобілізаційних листівок. В одній з них зазначалося: “Товариші Червоноармійці! Багато із Вас кинуло зброю і ховається у лісах. НКВД–ести – сталінські опричники ловлять їх і говорять, що це бандерівці. В сутності це Ваші товариші, які раніше зрозуміли безперспективність цієї війни, війни імпералістів–комуністів. ... Прийшов час добиватися кожному свого, кожний народ, кожна нація повинні добитися своєї незалежної держави на своїй власній території. ... Ми, націоналісти, проголошуємо лозунг: “Свобода народам і людині” [5, арк. 141].

Великий комплекс друкованої продукції спрямовувався до росіян, білорусів, грузинів, вірмен, узбеків, казахів, туркменів, поляків, які були в Червоній армії [19, с. 316–317]. Проводилися індивідуальні розмови з червоноармійцями, навіть із командним складом [18, с. 534–539; 9, арк. 65].

Варто зазначити, що у загальній масі червоноармійці не хотіли воювати з УПА. Це, очевидно, зумовлювалося як наявністю у їхньому складі переважної більшості українців, яким були близькі націоналістичні ідеї і

ненависть до радянської влади, так і бажанням воювати із основним ворогом. Саме тому до протиповстанських операцій практично не залучали червоноармійців, а лише ВВ НКВС–МВС, крім того, відома ціла низка фактів передачі зброї повстанцям червоноармійцями.

Отже, зрив мобілізаційної кампанії був стратегічним завданням для підпілля усього Карпатського краю. Зрозуміло, що повноцінно протистояти потужній репресивно–каральній та ідеологічній машині українській визвольній рух не міг. Проте діяльність ОУН і УПА стала серйозною перепоною у мобілізаційній кампанії, сповільнивши її та розтягнувши на десятиліття. У той же час, як вважає Ю. Киричук, “неспроможність підпілля повністю зупинити притиск до Червоної армії підірвала політичний авторитет ОУН–УПА, продемонструвала, що населення західних регіонів України більше боїться терору радянської влади, ніж бандерівських заходів у відповідь” [12, с. 352].

Список використаних джерел

- Білас І. Репресивно–каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно–політичний та історико–правовий аналіз. У двох книгах. Книга перша / Іван Білас. – Київ: Либідь; Військо України, 1994. – 432 с.
- Веденєв Д. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980–ті роки: Монографія / Дмитро Веденєв, Геннадій Биструхін. – Київ: К.І.С., 2007. – 568 с.
- Галузевий державний архів Служби безпеки України. – Ф. 2–Н. – Оп. 54 (1953). – Спр. 3. – Т. 2.
- Там само. – Ф. 2–Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1.
- Там само. – Ф. 2–Н. – Оп. 67 (1953). – Спр. 10.
- Там само. – Ф. 2–Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1.
- Там само. – Ф. 2–Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 8. – Т. 7.
- Там само. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 75.
- Там само. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 64.
- Державний архів Львівської області. – Ф. П–5001. – Оп. 6. – Спр. 282.
- Кентій А. В. Нарис боротьби ОУН–УПА в Україні (1946–1956 рр.) / А. В. Кентій. – К.: Інститут історії України НАН України, 1999. – 111 с.
- Киричук Ю. Ставлення ОУН – УПА до мобілізації населення Західних областей України в Червону армію (січень 1944 – травень 1945 р.) / Юрій Киричук // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів: [б.в.], 2000. – Вип. 25–36. – С. 344–353.
- Літопис Української Повстанської Армії. Нова серія. – Т. 4: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959) [упоряд. А. Кентій, В. Лозицький, І. Павленко]. Книга перша: 1943–1945. – Київ; Торонто: [б.в.], 2002. – 596 с.
- Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія. Історичні нариси. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2005. – 496 с.
- ОУН і УПА в 1944 році: Документи. В 2 ч. Ч. 2 / [упоряд. О. Веселова, С. Кокін, О. Лисенко, В. Сергійчук; відп. ред. С. Кульчицький]. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. – 256 с.
- Реабілітовані історією. Закарпатська область. У двох книгах. [ред. кол. Різак І. М., заст. гол. Довганич О. Д., секретар Густі В. П. та інші]. – Ужгород: ВАТ “Видавництво “Закарпаття”, 2003. – Кн. 1. – 788 с.
- Сеньків М. Західноукраїнське село: насильницька колективізація 40 – поч. 50–х рр. ХХ ст. / Михайло Сеньків. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2002. – 292 с.
- Сергійчук В. Український зрив: Прикарпаття. 1939–1955 рр. / В. Сергійчук. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. – 840 с.
- УПА в світлі документів з боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу 1942–1950 рр. – Ч. 1. – [Б.м.]: Видання Закордонних частин ОУН, 1957. – 452 с.

20. Фостій І. П. Північна Буковина і Хотинщина у Другій світовій війні 1939–1945 рр. / І. П. Фостій. – Чернівці: Чернівецьке обласне відділення Пошуково-видавничого агентства “Книга пам’яті”, 2004. – 368 с.

21. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 62.

22. Центральний державний архів громадських об’єднань України. – Ф. 1. – Оп. 215. – Спр. 931.

23. Там само. – Спр. 919.

24. Там само. – Спр. 928.

References

1. Bilas I. Represyvnno-karal'na systema v Ukraї'ni 1917–1953. Suspil'no-politychnyj ta istoryko-pravovyj analiz. U dvoch knyгах. Knyga persha / Ivan Bilas. – Kyї'v: Lybid'; Vijs'ko Ukraї'ny, 1994. – 432 s.

2. Vjedjenjejev D. Dvobij bez kompromisiv. Protyborstvo specpidrozdiliv OUN ta radjans'kyh syl specoperacij. 1945–1980–ti roky: Monografija / Dmytro Vjedjenjejev, Gennadij Bystruhin. – Kyev: K.I.S., 2007. – 568 s.

3. Galuzevyj derzhavnyj arhiv Sluzhby bezpeky Ukraї'ny. – F. 2–N. – Op. 54 (1953). – Spr.3. – T.2.

4. Tam samo. – F. 2–N. – Op. 55 (1953). – Spr.6. – T.1.

5. Tam samo. – F. 2–N. – Op. 67 (1953). – Spr.10.

6. Tam samo. – F. 2–N. – Op. 93 (1954). – Spr.1.

7. Tam samo. – F. 2–N. – Op. 99 (1954). – Spr.8. – T.7.

8. Tam samo. – F. 13. – Spr.372. – T.75.

9. Tam samo. – F. 13. – Spr.376. – T.64.

10. Derzhavnyj arhiv L'vivs'koi' oblasti. – F. P–5001. – Op. 6. – Spr.282.

11. Kentij A. V. Narys borot'by OUN–UPA v Ukraї'ni (1946–1956 rr.) / A. V. Kentij. – K.: Instytut istorii' Ukraї'ny NAN Ukraї'ny, 1999. – 111 s.

12. Kyrychuk Ju. Stavlennja OUN – UPA do mobilizacii' naselejnja Zahidnyh oblastej Ukraї'ny v Chervonu armiju (sichen' 1944 – traven' 1945 r.) / Jurij Kyrychuk // Visnyk L'vivs'kogo universytetu. Serija istorychna. – L'viv: [b.v.], 2000. – Vyp.25–36. – S. 344–353.

13. Litopys Ukraї'ns'koi' Povstans'koi' Armii'. Nova serija. – T.4: Borot'ba proty UPA i nacionalistynchno pidpillja: informacijni dokumenty CK KP(b)U, obkomiv partii', NKVS–MVS, MDB–KDB (1943–1959) [uporjad. A. Kentij, V. Lozyc'kyj, I. Pavlenko]. Knyga persha: 1943–1945. – Kyї'v; Toronto: [b.v.], 2002. – 596 s.

14. Organizacija Ukraї'ns'kyh Nacionalistiv i Ukraї'ns'ka Povstans'ka Armija. Istorychni narysy. – Kyї'v: Instytut istorii' Ukraї'ny NAN Ukraї'ny, 2005. – 496 s.

15. OUN i UPA v 1944 roci: Dokumenty. V 2 ch. Ch.2 / [uporjad. O. Veselova, S. Kokin, O. Lysenko, V. Sergijchuk; vidp. red. S. Kul'chyc'kyj]. – Kyї'v: Instytut istorii' Ukraї'ny NAN Ukraї'ny, 2009. – 256 s.

16. Reabilitovani istorijeju. Zakarpats'ka oblast'. U dvoch knyгах. [red. kol. Rizak I. M., zast. gol. Dovganych O. D., sekretar Gusti V. P. ta inshi]. – Uzhgorod: VAT “Vydavnyctvo “Zakarpattja”, 2003. – Kn.1. – 788 s.

17. Sen'kiv M. Zahidnoukraї'ns'ke selo: nasyt'nyc'ka kolektyvizacija 40 – poch. 50–h rr. XX st. / Myhajlo Sen'kiv. – L'viv: Instytut ukrai'noznavstva im. I. Kryp'jakevycha, 2002. – 292 s.

18. Sergijchuk V. Ukraї'ns'kyj zdvyg: Prykarpattja. 1939–1955 rr. / V. Sergijchuk. – K.: Ukraї'ns'ka Vydavnycha Spilka, 2005. – 840 s.

19. UPA v svitli dokumentiv z borot'by za Ukraї'ns'ku Samostijnju Sobornu Derzhavu 1942–1950 rr. – Ch.1. – [B.m.]: Vydannja Zakordonnih chastyn OUN, 1957. – 452 s.

20. Fostij I. P. Pivnichna Bukovyna i Hotynshhyna u Drugij svitovij vijni 1939–1945 rr. / I. P. Fostij. – Chernivci: Chernivec'ke oblasne viddilennja Poshukovo–vydavnychogo agentstva “Knyga pam'jati”, 2004. – 368 s.

21. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja Ukraї'ny. – F. 3836. – Op. 1. – Spr.62.

22. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyh ob'jednan' Ukraї'ny. – F. 1. – Op. 215. – Spr.931.

23. Tam samo. – Spr.919.

24. Tam samo. – Spr.928.

Ilnytskyj V. I., Candidate of Historical Sciences, Docent of Ukraine's New and Modern History Department Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University (Ukraine, Drohobych), vilnickiy@gmail.com

The Soviet administration mobilization activities in the OUN Carpathian region

The first mobilization campaigns' movement, scale and shape it is considered on the basis of unknown and little-known documents and materials. Ukrainian Nationalists actions and attitude to mobilization campaigns is disclosed. It was found that despite the need to replenish the armed forces ranks, they were designed to undermine the human resources flow in the ranks of the OUN and URA. It is proved that Ukrainian liberation movement could not fully confront powerful repressive, punitive and ideological machine, however, Ukrainian liberation movement activity has become a major obstacle to mobilization campaign.

Keywords: mobilization, Ukrainian liberation movement, the OUN Carpathian region.

Ильницький В. И., кандидат исторических наук, доцент кафедры новой и новейшей истории Украины, Дрогобычский государственный педагогический университет им. Ивана Франко (Украина, Дрогобыч), vilnickiy@gmail.com

Проведение мобилизационных мероприятий советской администрацией в Карпатском крае ОУН

На основе неизвестных и малоизвестных документов и материалов рассматриваются ход, масштабы и формы проведения первых мобилизационных кампаний. Раскрыты мероприятия и отношение украинских националистов по поводу мобилизационных кампаний. Выяснено, что, несмотря на потребность пополнения рядов вооруженных сил, они имели целью подорвать приток человеческого ресурса в ряды ОУН и УПА. Доказано, что полностью противостоять мощной репрессивно-карательной и идеологической машине украинском освободительном движении не мог, однако деятельность украинского освободительного движения стала серьезной преградой мобилизационной кампании.

Ключевые слова: мобилизация, украинское освободительное движение, Карпатский край.

* * *

УДК 930.1:94(477)

Конюхов С. В.

асистент кафедри історії України та етнокомунікації,
Національний університет “Львівська політехніка”
(Україна, Львів), koniykhovs@ukr.net

МІСЦЕ І РОЛЬ ЄВРЕЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В ОПОРІ РАДЯНСЬКОМУ ОКУПАЦІЙНОМУ РЕЖИМОВІ НА ТЕРИТОРІЇ ЖОВКІВЩИНИ

Проаналізовано місце і роль єврейського населення Жовківщини в русі Опору у 1939–1941 роках. Вказано на особливості опору єврейської спільноти окупаційному режимові. У статті досліджено співпрацю єврейського та українського населення в роки Другої світової війни. Проаналізовано цілі та мотиви опору окупантам етнічних спільнот Жовківщини в роки Другої світової війни.

Ключові слова: єврейська спільнота Жовківщини, опір окупаційним режимам.

Жовківський район як складова частина Львівської області, що в Україні, територіально межує з Польщею. У роки Другої світової війни ця територія потрапила під владу поляків, більшовиків та німців. Саме тут дуже потужним був опір окупаційним режимам. Організаторами й учасниками цього руху були українські націоналісти, які й створили ОУН (Організацію українських націоналістів). Однак Жовківщина була заселена не лише українцями. Значну частку населення становили євреї. Тому актуально звернути увагу на місце і роль цієї великої, хоч і неукраїнської, частини населення в русі Опору.

Сьогодні є чимало наукових розвідок про події Другої світової війни узагалі й про становище єврейської громади в цей час. В основному, історики, політологи аналізують голокост як найбільшу трагедію